

cultas absolvendi, iuxta decretum Concilii Tridentini, cui magis visum fuerit; tom. 10. Collectionis Harduini col. 1266. Patres autem Turonenses eod. tom. 10. col. 1293. in Synodo procmio cap. 2. sanxere: "A sua Sanctitate, cujus iudicio & censura omnia in presentii Concilio sancita & definita subieciuntur, supplex Synodus, quam potest efflagit obtinere, ut Episcopis Provincia, eorumque Vicariis, Officialibus, & Prebendariis, facultatem ab haeresi absolvendi, ac haereticis Ecclesiae restituendi, iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius haeresis labe vincit, eadem ejurata, ac Ecclesiae Catholicae gremium revertantur." Habemus igitur viginti Patres Gallos, septem videlicet, qui Concilio Rotomagensi, & tredecim, qui Turonensi, vel per se, vel per suos Procuratores interfuere, praeter plures Abbates, & Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis subscribere, quibus persuasum fuit, virtute Bullae Coenae, vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta à Tridentino, & occultos haereticos, sine speciali Pontificis venia, Ecclesiae restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi, qui non audent haereticos à censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summii Pontificis, à quo illud & petere & impetrare solent; quod de Episcopis Germaniae restantur Gobat Theolog. experim. tract. 7. cas. 8. num. 371. & Reiffenstuel ad cit. tit. 7. lib. 5. Decretal. num. 397. de Episcopis verò degentibus in Anglia, Hibernia, & Hollandia, refert Arsdekin Theolog. tripartiti. tom. 2. part. 2. tract. 2. cap. 5. §. 1. 5. & 6.

IV. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant, sine temeritatis nota,

tot illustrium & altissimorum Praesulum exemplis contraire, eamque auctoritatem sibi arrogare, atque etiam in Synodo ostentare, quam primae Sedi reservatam sacrae Urbis Congregationes, ac ipsimet summii Pontifices non semel declararunt, omnesque ferè Theologi, sacrorum Canonum Periti, paucis quibusdam exceptis Episcopis, per Bullam Coenae ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus, quasi Inquisitoribus illa detur facultas, quae ipsis denegatur. Etenim (ut jam praenotavimus) aut sermo est de haeretico ad forum iudiciale deducto, sive sponte suum delictum ad idem forum deferente; & tàm Episcopus, quàm Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, & in Ecclesiae gremium recipere; & sermo est de haeretico occulto; & istum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere à vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiae est innodatus; ac propterea Cardinalis Albitius cit. cap. 25. num. 16. opportunè, & fortasse ad praedictam praecoccupandam Episcoporum quarimoniam, scripsit: "Quod indictum est de Episcopis idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi haereticos in foro conscientiae; idemque animadvertit Cardinalis Petra loc. cit. num. 28. not. 3. pag. 180. inquit: Quamvis autem Inquisitores ab haeresi in foro iudicali absolvere possint, & talis absolutio pro utroque foro suffragetur, ut dixi, in foro tamen conscientiae ejusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant." Equidem non ignoramus, quod refert Pallavicinus in hist. Concilii Trident. lib. 23. cap. 10. num. 4. op-

tas

CAPUT VI.

Eadem jura Romani Pontificis laeduntur etiam per Synodalem Constitutionem, infligentem degradationis poenam Clericis quorundam atrociorum criminum reis.

Tam in antiquis, quàm in nuperis Synodis, quò magis Clerici à delictis deterreatur, recensentur poenae canonicae, in delinquentibus infligendae, & fit specialis mentio degradationis. Scimus praeterea, nonnullos Doctores, congestos à Diana in edit. eod. tom. 5. tract. 8. resolut. 19. & 20. opinari, eandem facultatem in iisdem Inquisitoribus etiamnum perseverare. Verùm, quidquid sit, an Inquisitores, praesertim Hispaniae, & Lusitaniae, auctoritatem unquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab haeresi occulta, quod probabilis negat Thomas del Bene de offic. 5. Inquisit. part. 1. dub. 37. num. 11. & seq. certum est, eam per Bullam Coenae esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant à Sede Apostolica; quemadmodum ex iis, quae de Episcopis diximus, planè deducitur, aliisque allegatis docent Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 40. n. 28. del Bene num. 13. & seq. ac Cardinalis Petra cit. loc. num. 29.

II. Adeo indecens semper & probrosus visum est, sacris additi ministeriis hominem non integrè famæ, ut, qui grave scelus admisit, in cæterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas & sanctissimas Ecclesiae leges, in perpetuum arceat debet à sacris suscipiendis Ordinibus; si verò jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit è Clericali gradu deiciendus. Primum ex Apostolo Paulo tradit Augustinus tract. 41. in Joann. num. 10. tom. 3. oper. part. 2. col. 575. ubi praemissa distinctione, inter leviores culpas, quas peccata vocat, & graviora flagitia, quae crimina appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insonates esse voluit sacris initiandos Ordinibus: "Apostolus Paulus, quando elegit ordinandos

»vel Presbyteros, vel Diaconos, & quicumque ordinandi est ad praepositorum Ecclesiae, non aut si quis sine peccato est; hoc enim si diceret, omnis homo reproberetur, nullus ordinaretur; sed ait, si quis sine crimine est, sicuti est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraudus, sacrilegium, & cetera hujusmodi. Alterum praescribit innumerum canones, de quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apostolicis, ex recensione Cotellerii, statuit: «Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur; non tamen in communionem privetur; & Canon 70. Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias inane obtinuerit dignitatem, deponatur & ipse, & ordinatio ejus, & a communione modis omnibus abscondatur.» S. Basilii *epist. ad Amphilochem de Canonibus, can. 3. tom. 3. Oper. pag. 271.* «Diaconus post Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, sed in laicorum detrusus locum a communione non accipitur.» Concilium Aurelianense III. anni 538. *can. 7.* «Si quis adulterasset aut confessus fuerit, vel convictus; deponatur ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitae suae tempore retrudatur;» *tom. 2. Collectionis Harduini, col. 1425.* Et ibidem *can. 8.* «Si quis Clericus furtum, aut falsitatem admisit, quia capitalia & ipsa sunt crimina, communi ne concessa, ab Ordine degradatur.» Ex his, alisque hujus generis multis, quae in antiquis Synodis passim occurrunt, non solum crimina adscripsimus, propter quae Clerici de gradu deturbantur, sed etiam colligimus, ejectionem a Cleri-

cali gradu minorem fuisse poenam, quam esset segregatio de consorcio Fidelium, seu excommunicatio; aliquos enim audivimus de gradu deponendos, quin tamen idcirco essent communione privandi; quod alibi clarius liquet *ex can. 29.* Apostolorum, ubi Clericus Ordinis ministerium exercere praesumens, a quo esset depositus, veluti gravioris criminis reus, severiori anathematis poena plecti jubetur: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus iuste super certis criminibus, ausus fuerit attractare ministerium datum sibi commissum, hic ab Ecclesia gentis abscondatur.* Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis poena sit excommunicatio; qua majores nocenti longe leviorem existimarunt ejectionem de gradu, atque hanc regulariter illi praemisissent, ut delinquentes Clericos corrigerent; neque faciles fuerunt in ferenda anathematis sententia, quam plerique nostri temporis Antistites in Synodaliu decretorum transgressores immoderate quandoque deaurant; de quo abusu plura suo loco.

III. Quamquam porro in sequenti aetate nonnihil remissa fuerit antiquae disciplinae severitas, non tamen exolevit degradationis poena, sed etiamnum viget, & fertur in Clericos, aut cujusdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc poenam Theologi morales, & Canonista saepe confundunt cum simplici depositione; sed revera, sicut fortasse antiquioribus Ecclesiae saeculis nullum intercederet inter utramque discrimen, tamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit Clemens III. sive (uti habetur in Collectione qua utimur) Celestinus III. in *cap. Cum non ab homine 10. de iudiciis*, ubi Clericum homicidii,

fur-

furti, perjurii, seu alterius gravis criminis legitime convictum, primo jubet deponi; deinde excommunicari, & crescente contumacia, anathematis, hoc est solennioris excommunicationis, cum execratione, mucrone feriiri; ac denum, si in profundum marum venerit, degradari, seu Curiae seculari purandam tradi, praecipit. Differentia vero inter simplicem depositionem, & degradationem, in hoc sita est, ut scilicet per simplicem depositionem, Clericus perpetuo quidem removeatur aut a suscepti Ordinis exercitio, aut ab officio, & Ecclesiasticae jurisdictionis usu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine simul, Officio, & Beneficio; non tamen spoliatur privilegio canonis, & fori, sed remaneat subjectus foro Ecclesiastico, neque ulla ratione subiciatur jurisdictioni laicali; quod *ex modo cit. cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas in *cap. At si Clerici, 4. §. De adulteriis, num. 2. de iudiciis*, Suarez de *cenuris disp. 30. sect. 1. num. 8.* Engel ad *tit. 35. lib. 5. Decretal. n. 11.* Wiestner *ibid. num. 73.* Schmalzgrueber *n. 135.* nec obscure etiam inde colligitur, quod Clerici depositi, plerumque a sacris canonibus jubentur detrudi in arcium monasterium, sicuti de Saeculorum reuelante peccatum, sibi in sacramentali Confessione manifestatum, statuit Innocentius III. in *cap. Omnis utriusque scus, de pen. & remis. nemo enim facile credit, Saeculorum in monasterium detrusum, esse extra forum Ecclesiasticum, & laicali jurisdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus, non solum arceatur in perpetuum ab omni Ecclesiastico ministerio, omnique privatur Ecclesiastico officio, & Beneficio, verum etiam exiit privilegio fori, & subicitur potestati seculari, a qua post*

degradationem iudicari, in carceres detrudi, secundum leges civiles puniri, & condemnari potest, perinde ac si esset laicus. Ante degradationem tamen *realem, & actialem*, retinet privilegium canonis, ita ut iniiciens violentiam manus in Clericum, s. *in verbaliter* degradatum, & nondum actu traditum Curiae seculari, incidat in excommunicationem *Can. Si quis suadente, 17. quest. 4.* quod docent Glossa in *cap. Degradatio, verb. Privilegio, de pen. in 6. Panorm. in cap. Ad abolendam, num. 11. de haereticis*, Barbosa in *tit. cap. Degradatio, num. 9.* Wiestner ad *tit. 37. lib. 5. Decretal. num. 78.*

IV. Enimvero duplicem degradationem distinguit Bonifacius VIII. in *cit. cap. Degradatio*: unam vocat *verbaalem*, & est ipsa pronuntio sententiae, per quam Iudex Ecclesiasticus Clericum ejicit de gradu, & foro laicali adicit; aliam nominat *actualem*, seu *realem*, & est actus ipse, seu sollemnis execratio, qua Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris spoliatur insignibus, & re ipsa tradit Curiae seculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Episcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Ecclesiae Ministrorum criminales causas referebantur, ut ibidem discernerentur, & deciderentur juxta canonem quintum Nicenum. Verum, cum haud faciliter, & quotiescunque opus erat, eiusmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginiensi II. anni 390. *can. 70.* relato a Gratiano *Can. 4. 15. q. 7.* statutum est, ut in posterum quaecumque Clericorum causae etiam extra Synodum agitari, & terminari possent; hoc tamen adjecta limitatione, ut, si

280

ageretur de delicto exauctorationis sententiam merente, hæc in Episcopum non nisi à duodecim, in Presbyterum, à sex, in Diaconum, à triduum simul congregatis Episcopis ferri posset; quem canonem renovavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. *can. 8.* relato *eadem causa*, & *quest. Can. 5.* ac proinde Concilium Hispalense II. anni 619. *can. 6.* relato pariter à Gratiano *cit. loc. Can. 7.* ait: *Episcopus Sacerdotibus, ac Ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest.* Statutum à prescis canonibus Episcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, præscripsit etiam Bonifacius VIII. in *cit. cap. Degradatio*; solumque permisit, ut Clerici minorum Ordinum possent sola proprii Episcopi sententia exauctorari. At, quoniam nonnulli malefici Ecclesiam calumniabantur, quasi tot Episcopos ad degradationis sententiam requireret, quod haud facile possent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conspurcatis impunitatem daret, quod videre est apud Bohemorum *Jur. Eccles. Protestantium tom. 5. tit. 37. de penis num. 118.* cumque insuper ea de re conquesti essent etiam Principes Germaniæ, qui inter centum gravamina, quibus levamen & remedium afferri ab Hadriano VI. summo Pontifice postulaverant, hoc *art. 12.* exposuerant: "Et tandem, ut in peccatis, maleficiisque perpetratis magis adhuc provocantur, præter omnem equitatis rationem, aliquatenus interdictum nest Archiepiscopis, & Episcopis, ne malefactores hos publicè criminali judicio reos agere possint, nisi prius degradatos; id quod tantis sumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea per-

quam rarissimum uncti illi malefactores merita plectantur poena:" idcirco Tridentini Patres *sess. 17. cap. 4. de reform. ad obstruendum os malignantium*, sanxere, ut deinceps liceret Episcopo per se, vel per suum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem, in casibus, in quibus aliorum Episcoporum presentia in numero à canonibus definitò requiritur, etiam absque illis procedere; adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus notidem Abbatibus, usum Mitre, & Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate, aut Diocesi reperiri, & commodè interesse possint; alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graves, ac Juris scientia commendabiles existant." Ejusmodi porro sive Abbates, sive alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, non adhiberi tanquam meros consiliarios, sed esse Judices assessores, quibus competit suffragium decisivum, rectè docent Suarez *de censuris disp. 30. sect. 1. num. 20.* & Barbosa *ad cit. cap. Tridentini n. 8.* sunt enim suffecti in locum Episcoporum, quos veros fuisse Judices, constat ex allegatis juribus, & adhuc claris *ex cap. 3. de sententia, & re judicata*, ubi dicitur: *Non potest quemquam à Sacerdotali gradu (nisi iusto & causis) concursu Sacerdotum sententia submovere*; quinimò ex hoc textu inferri arbitrantur Maranta *de ordin. judic. part. 4. dist. 11. n. 71.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 110. n. 28.* Reiffenstuel *cit. tit. de penis n. 44.* Schimalzgrueber *ibid. n. 146.* alique ab his citati necesse esse, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes prædici, & Episcopo assistentes, unanimiter consentiant.

V.

V. Post degradationem verbalem, si procedendum sit ad realem, Clericus degradandus, sacris vestibus inductus, ac si celebrare, vel si infra Sacerdotium sit constitutus, alium sui Ordinis actum exercere debet, adducitur ad Episcopum, presentibus aliis Episcopis, seu Abbatibus, aliisque qui degradationis sententiam protulerunt, atque astante etiam Judice seculari; Episcopus verò eum gradatim exuit singulis Ordinum insignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum est, cæterisque adhibitis cæremeniis, quæ præscribuntur in *cit. cap. Degradatio*, & habentur in Pontificali Romano; quibus expletis, degradatum tradit Judici seculari, secundùm laicorum leges puniendum; sed simul eumdem Judicem seriò, atque ex animo rogat, ut sententiam moderari, atque à poena sanguinis abstinere velit, sicuti habetur in *cap. Novimus, 27. de verbor. significat.* Eadem cæremeniis, & solemnitatibus juxta laudatam decretalem Bonifacii VIII. & Pontificale Romanum essent adhibendæ in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primæ tonsuræ; sed multis saltem in locis, teste Van-Esperen *Jur. Eccles. univers. part. 3. tit. 1. cap. 2. num. 61. & seq.* quoad Clericos ejusmodi non sunt in usu.

VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, & Clericali dignitate quodammodo denudatur, & quasi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus in *Novella 87.* ubi Justinianus Imperator ait: *Illud palam est, si reum esse putaverit, eum qui convenitur, provincia Præses, & poena judicaverit dignum; prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, & ita sub legum furi ma-*

nu. Verùm Gothofredus *ad leg. 39. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodos.* observat, Clericus exauctorator non semper tum fuisse traditoris Curie seculari, ut afficeretur morte, vel alia capitali poena, uti nunc fit, sed ut jam dejecti ab Ecclesiastici gradus honore, ac Clericalibus exuri prærogativis, addicerentur Curie, id est Collegio alicujus civitatis, in quo perinde ac laici, subire cogentur officia, ad quæ ceteri cives tenebantur; ipsi autem, utpote qui se indignos præbuerant Clericatu, & ob morum improbitatem fuerant ex Ecclesiæ Ministrorum alvo expuncti, plerumque demandabantur humilia, & habentur in Pontificali Romano; magisque abjecta Curie ministeria, iisque in perpetuum addebantur, ut tali pacto omnem amitterent spem pristinum recuperandi in Ecclesiæ gradum. Quare Honorius Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depositis in hunc modum statuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio suo Episcopus judicaverit; & ab Ecclesiæ ministerio segregaverit, aut si qui profectum sacræ Religionis spontè dereliquerit, continue sibi eum Curia vindicet; ut liber illius ad Ecclesiam recursum esse non possit; & pro hominum qualitate, & quantitate patrimonii, vel Ordini suo, vel Collegio civitatis adjungatur, modo ut, quibuscumque apti erunt, publicis necessitatibus obligentur.*

VII. Sed, ut res tunc se habuerit, hodie nullus Clericorum solemniter degradatus reipsa traditur Curie seculari, nisi qui ob grandia delicta mereretur poenam capitalem. Quinimò, non ob quodlibet crimen, cui est à legibus inflicta poena ultimi supplicii, potest Clericus exauctorari, & seculari foro subijci; sed debet esse criminali, cui à Jure communi Ecclesi-

quintum est Pontificiis sanctionibus sit expressè & nominatim annexa degradationis poena. Eiusmodi autem crimina sunt; Primò, hæresis, & multò magis apostasia à Fide, saltem cum quis in illam relapsus, aut in ea pertinax est, *cap. Ad abolendam, §. Præsenti, cap. Excommunicamus, 1. §. Damnati, de hæreticis, cap. Quoniam, & cap. Super eo, rod. in 6.* Inter hæreticos vero magis adhuc specialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes mysterium Sanctissimæ Trinitatis, vel Christi Domini conceptionem opera solius Spiritus Sancti, seu intactam Deiparæ Virginitatem, aut ejusdem Christi Domini mortem, juxta Constitutionem Pauli IV. innovatam à Clemente VIII. *constit. 97. Bullar. tom. 3.* Secundò, falsificatio litterarum Apostolicarum, *cap. Ad falsarios, 7. de crimine falsi, & cap. Novimus, 27. de verb. signific. Tertio, gravis contumelia, vel calumnia proprio Episcopo illata, seu structæ eidem insidie, & in ejus necem conspiratio, *can. Si quis. 11. quest. 1.* Quia tamen plerique auctores, ac præsertim Glossa *in cit. cap. Novimus, verb. Traditur, Patrimonius in cap. At si Clerici, de Judicis, num. 77.* docent non posse Clericum ob ejusmodi crimen degradari, nisi fuerit incorrigibilis; si eorundem doctrina admittatur, non poterit illud recenseri inter specialia delicta, quæ in præsens enumeramus; nam, ut ad rem advertit Oliva *de foro Ecclesiastico part. 2. quest. 12. num. 14.* quæcumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, si in illis Clerici obstinatè perseverent, quod paulo inferius declarabitur. Quartum est, quod vulgari nomine dicimus *assassinium, cap. 1. de homicidio, in 6.**

DIOECESANA nefandum crimen, frequentatum, hoc est non semel tantum commissum ex Constitutione 95. S. Pii V. quæ incipit *Horrendum, tom. 4. part. 3. Bullar. pag. 33.* Sextum est sollicitatio ad turpia in Confessione sacramentali; si enim eam aggravent peculiares quedam circumstantiæ, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Constitutione 34. Gregorii XV. *Bullar. tom. 3.* Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo hæc Constitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum est quo hujusmodi sollicitationis, cum circumstantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus, degradatione punitus, & foro seculari traditus fuerit; quod etiam observat Cardinalis Albitius *in cit. Tractatu de Inconstantia in Fide part. 1. cap. 15. num. 13.* Unde Constitutio ipsa ad terrorem præcipue incutiendum facta fuisse videtur. Septimum est celebratio Missæ, aut exceptio Confessionis sacramentalis, temerè præsumpta ab eo qui sacro Presbyteratus Ordine non est initiatus ex Constitutionibus Clementis VIII. atque Urbani VIII. à nobis innovatis in nostra Constitutione 97. *nostræ Bullar. 1. 1. pag. 342.* Octavum est fabricatio, tonsio, aut adulteratio monetæ aureæ, vel argentæ, ejusque adulteratæ erogatio, vel expositio in regnis, provinciis, & civitatibus Italiæ, ex Constitutione Urbani VIII. quæ incipit in *suprema Bullar. tom. 4.* Nonum est sacrilegium, & execrabile furtum sanctissimæ Eucharistiæ, sive cum sacra Pyxide, sive sine illa, quis sacram Hostiam surripiat, & apud se retinere, aut alio transferre præsumat, juxta Constitutiones Innocentii XI. & Alexandri VIII. à nobis confirmata in nostra Constitutione 93. *nostræ Bullar.*

lar. tom. 1. pag. 314. Decimum est illius crimen, qui abortum foetus animati vel per se, vel per alium procurat, effectu sequente, ex Constitutione Sixti V. quæ incipit *Effrenatam.* Diximus autem foetus animati, licet Sixtus pari jure habendum statuerit inanimati, ac animati foetus abortum, quia Gregorius XIV. per aliam suam Constitutionem, quæ incipit *Sedes Apostolica*, Sixtinam prædictam moderando, illius sanctionem ad abortum foetus animati restrinxit; & hoc etiam casu facultatem absolventi ab incurta excommunicatione, quam Sixtus Apostolicæ Sedi reservaverat, locorum Ordinariis concessit.

VIII. Undecimum ab aliquibus recensetur maleficium, seu sortilegium, ex quo unius, aut plurium personarum mors sequuta comprobetur; hujusmodi enim maleficii, seu sortilegii reus, etiam primo lapsu, Curie seculari tradendus decernitur in Constitutione 46. Gregorii XV. data die 20. Maji 1623. quæ incipit *Omnipotens Dei;* *Bullar. tom. 3.* Verùm hæc Constitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut observat & probat Cardinalis Albitius *in dict. tract. de Inconst. in Fide part. 1. c. 32. num. 150.* Nos autem hic agimus de Clerici degradatione, ejusque traditione brachio seculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, cum quis nimirum, falsum professus nomen, & cognomen, uxore vivente aliam ducit, quem scilicet Urbanus VIII. per suam Constitutionem, quæ incipit *Magnum* die 20. Junii 1637. editam, Curie seculari tradendum sanxit. Sed, cum nec in ea Constitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens est, Clericos in ipsa comprehensos non esse. Præterea dici potest, hanc etiam Constitutionem ad terrorem po-

nitissimum editam fuisse; siquidem Congregatio S. Officii anno 1649. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapsis, ab Archiepiscopo Beneventano interrogata, quæ poena puniendus esset polygamus, ita respondit: „Polygamorum poena, nisi falsos testes ad suum liberum statum comprobandum non induxerint, post adjurationem de vehementi, solet esse damnatio ad triduum per quinquennium; si vero nonduxerint, per septennium. Falsi testes ipsi quoque damnantur ad extremos per quinquennium, aut brevius tempus, pro delicti sui qualitate.”

IX. Præter præmissa igitur nominatim excepta, alia etiam æquè gravia, aut etiam graviora Clericorum scelera, tum demùm actuali degradatione vindicari permittit Cælestinus III. *in cit. cap. Cum non ab homine, de judicis, cum Clericus, depositionis, & excommunicationis poenis antea coactus, non respicit, sed in profundum malorum ventens contemnit;* tunc quippe (uti tunc loquitur) *cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per secularem comprimendus est potestatem.* In nihilominus plures Doctores ita hanc Decretalem interpretantur, ut per eam minime prohiberi opinentur, ne Clericus patricidii, homicidii insidiosii, aut sacrilegii, vel alterius atrocissimi criminis reus, prædictis poenarum gradibus non servatis, statim tradi possit Curie seculari. Ita ad præd. cap. docuere Ancharanus *num. 10.* Alciatus *num. 22.* Martinus del Rio *Disquisit. magicar. lib. 5. sect. 16. §. Si quæras quid Judici liceat, aliique relati à Parnaccio Prax. crim. quest. 8. num. 37.*

X. Verùm communis Doctorum sententia indubitanter affirmat, ad ac-

tualem Clerici, cuiuscumque criminis rei degradationem, præter enumeratos casus, à Jure speciatim expressos, non posse procedi; nisi ille sit incoerribilis, hoc est, ut à Cælestino audivimus, nisi Ecclesie monita, sibi que gradatim inflictas canonicas depositionis, & excommunicationis penas, pervicaciter contempserit; superfluum quippe fuisse, in quædam pecuaria Clericorum flagitia degradationis poenam nominatim decernere, si hæc potuisset cuicumque Clerico flagitioso statim, irrogari. Neque ad rem facit, immanius scelus esse parricidium, quam fortè sit aliquid ex his exceptis, ob quod Clericus, nulla præmissa canonicarum poenarum gradatione, permittit statim tradi Curie seculari; etenim leges poenales non complectuntur delicta, quæ non exprimunt, etiamsi sint expressis graviora; quod argumento *cap. in poenis de regul. jur. in 6.* probant Castro *de lege penali lib. 1. c. 7. docum. 3.* & Suarez *lib. 6. de legib. cap. 3. num. 5.* Quare Innocentius III. qui statim post Cælestinum III. Pontificatum tenuit, interrogatus ab Episcopo Londinensi, quid agendum foret de Clericis in latrocinio, aliisque magnis sceleribus deprehensis; eos deponendos quidem, seu verbaliter tantum degradandos, non tamen Curie seculari tradendos, rescripsit *in cap. Tunc, 6. de poenis: Ad illud, quod à nobis tertio requisisti, qualiter Clerici in latrocinio, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant; respondemus, quod à suis Ordinibus degradati, detrudi debeant in arcibus monasteriis ad poenitentiam peragendam.* Et Bonifacius VIII. *in cap. Felices, eod. tit. in 6.* etsi hostiliter insectantes, aut percutientes S. R. E. Cardinalem reos declaret criminis læsæ majestatis, & veluti tales infames, atque intestabiles

pronuntiet, variisque poenis addicat, non tamen si fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos statuit.

XI. Instat igitur regulæ sit, neminem Clericorum, quantumvis flagitiosus, posse ab Episcopo actu degradari, & Curie seculari tradi, nisi post ei inflictas alias poenas *in cit. cap. Cum ab homine* præscriptas, deprehensus fuerit inemendabilis; aut nisi sit reus alicujus ex enumeratis criminibus, à Jure communi, vel à Pontificiis sanctionibus nominatim expressis; quemadmodum docent Ostiensis *in cap. n. 2. de homicid. Berojas in c. At si Clerici, n. 181. de judiciis, verb. Mihi autem.* Covarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 7.* Farinaccius *cit. Prax. criminal. quest. 8. n. 81.* Fagnanus *in cit. cap. Cum non ab homine, num. 6.* Pignatellus *tom. 7. consulti. 33. num. 25. & seq. aliique apud Raynaldum ad Bannimenta Bonon. cap. 5. §. 1. à n. 154.* Ab hac regulâ, communi usu recepta, non recedat Episcopus, neque ad comspescenda scelera, quæ frequenter à suæ Diocesis Clericis fortè perpetrantur, fas sibi esse putet, in suo Synodo, solemniter, & actualis degradationis poenam in illorum soutes decernere; id quippe eum sit contra canones, unico pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certè supremam jurisdictionem invadit, qui sua auctoritate maleficis Clericis eandem poenam irrogare præsumit. Quod si alicubi tanta sit alicujus enormis criminis frequentia, & experientia competentum jam sit, alias poenas haud sufficientes esse ad Clericos ab illo deterrandos; poterit Episcopus summum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel semel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis sententiam, eamque à summo Pontifice latam, in sua Synodo, ad omnium

ter-

terrorem; promulgare; sicuti faciendum monent Farinaccius *cit. q. 8. & Panimoll. decis. 14. adnot. 1. n. 25.*

CAPUT VII.

De lesione jurium Apostolicæ Sedis in unione beneficiorum, que Seminario sit ab Episcopis in vim Decreti Concilii Tridentini cap. XVIII. sess. XXIII. de Reformatione.

Sacrum Tridentinum Concilium inter alia adjumenta, quæ Episcopis attulit, ut Clericorum Seminaria, prout vehementer optabat, sustentari possent, facultatem ipsis concessit uniendi Seminario Beneficia aliquot simplicia; cuiuscumque qualitatis & dignitatis fuerint &c. etiam ante vacationem, sine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio &c. quod locum habeat, etiamsi Beneficia sint reservata, vel affecta, ut legitur *in c. 18. sess. 23. de reform.* Siquidem competentur est omnibus, aliqua existente Beneficia Ecclesiastica, quorum collatio reservata semper est Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre est *in cap. Licet, & in cap. Statutum, de præbend. in 6.* aut in Extravagantibus communibus, ut *in cap. Injuncta, tit. de electione in Extravaganti Execrabilis, de Præbend. & dignit. in Extravagant. ad regimen, eod. tit.* aut in Bullis S. Pii V. Gregorii XIII. aliorumque Romanorum Pontificum; aut in Regulis Cancellaria; inter quas celebris est regula mensium reservatoria, in qua sibi reservat Pontifex collationem omnium Beneficiorum, quæcumque per octo anni menses vacare contigerit, quorum deinde mensium duos Episcopis in residentia præmium remittit, quæ omnia efficit in vim plenarie suæ auctoritatis; uti videre est apud Auctores,

qui materiam hanc planè cumulateque pertractant.

II. Necessarium quidem non est, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant; quinimodò satius videtur, ut, si faciendæ sint, extra Synodum explerentur cum consilio quatuor Seminariorum deputatorum, de quibus alibi verba fecimus; quorum quidem consilium à Tridentina Synodo in unionibus hujusmodi *pro forma*, ut dici solet, requiritur, ut observat Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. quest. 29. num. 60.* & ut resolutum fuit à Congregatione ejusdem Concilii interprete in causa Giennem *14. Februarii 1554. lib. 8. Decreti. pag. 14. Sacra &c. censuit, uniones factas Seminario absque consilio eorum quatuor, quos jubet Concilium adhiberi, minime valere; & in alia Ferrarens. 3. Martii ejusdem anni, eod. lib. 8. Decretor. pag. 16. à tergo: Sacra &c. censuit, in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario, satius esse, servare formam traditam à Concilio c. 18. sess. 23. de reform. nec requiri consilium Capituli.* Verum, quia aliquando in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Episcopalem hæc etiam in re sollicitudinem agnosceret, ideo opportunum existimamus, aliquid hic de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere; ne eas invalide fieri contingat, neque Apostolicæ Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipsi reservatorum aliquid detrimenti capiant.

III. Porro, ut Seminariorum sustentationi provideatur, initium minime duendum est à Beneficiis Ecclesiasticis ipsi uniendis, sed dismembratio prius fieri debet, seu detractio aliqua portionis fructuum tum mensæ Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatum, &

& Beneficiorum, etiamsi de iure patronatus existant: *Ex fructibus integris mense Episcopalis, & Capituli, & quarumcumque Dignitatum, Personatum, Officiorum, Præbendarum, &c. & Beneficiorum quarumcumque etiam Regularium, etiamsi juris patronatus cuiuscumque fuerint; verba sunt Concilii loc. cit. eaque dismembratio vulgò dicitur Taxa.* Et quidem recitata Concilii verba satis indicant, Seminarium jam erectum præsupponi, scilicet paratam jam domum, Præceptores conductos, Deputatos electos, designatosque Consultores, ad Taxam statuendam; ex quo sequitur unionem Beneficiorum, quæ fieret Seminario, non adhuc, uti supra dictum est erecto, sed erigendo, irritam fore, juxta resolutionem Congregationis Concilii in causa item *Giennæ. 1588. quæ à Sixto V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejusdem anni, ut videtur est apud Garciam de Benefic. part. 1. cap. 2. num. 193.* Præterea Concilium faciendam decernit Seminarium unionem simplicium aliquot Beneficiorum: *necnon Beneficia aliquot simplicia.* Hinc est, quod Episcopi non omnia Beneficia, nec majorem ipsorum partem, Seminario unire possunt. Cumque aliquot id efficere præsumperit, & ipse reprehensus est, & uniones abrogatæ fuerunt; ut patet ex monumentis fideliter à Rigantio collectis, relatisque in tom. 2. ad Regulas Cancellar. & speciatim regul. 13. num. 88. & seq.

IV. Sed jam ad jurium Apostolicorum læsionem gradum faciamus, quæ aliquoties in hisce unionibus contingit, quæque culibet Episcopo effugienda omnino est. Retroactis temporibus Episcoporum aliquis Beneficium affectum, aut Apostolicæ Sedis

reservatum, Seminario univit, postquam illud jam vacaverat, & qui de eo ab Apostolica Sede provideri mœruerat, jam expederat Bullas, aut Beneficii possessionem nactus fuerat. Id quidem, ut par erat, minimè tolerandum visum fuit; ac propterea Congregatio Concilii jure ac meritò decrevit, ut ab Episcopis Beneficia hujusmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur. Ita ipsa respondit anno 1586. mense Augusto, ut videre est lib. 4. *Decretor. pag. 169. à terg. & seq. in causa Caputaquæ.* sequentibus verbis proposita: *»Seminarium Caputaquense humiliter petit, sibi declarari, postquam »Episcopus auctoritate Concilii Tridentini potest unire Seminario Beneficia simplicia cuiuscumque qualitatis, an Episcopus, vel ejus Vicarius poterit unire dicto Seminario Beneficia simplicia, quæ vacant in mense Pontificis. Responsum verò fuit: Sacra &c. censuit, uniri posse, modo uniantur ante vacationem. Huic alia concors est resolutio in causa Palentina 1588. mense Junio, lib. 5. Decretor. pag. 1150. Sacra &c. censuit uniones de Beneficiis vacantibus in mense reservato non esse validas, cum factæ fuerint post eorum vacationem, & provisus à Sede Apostolica debere mitti in possessionem Beneficiorum, nec sequens etiam addi potest editio in causa Elboren. 31. Augusti 1600. lib. 9. Decretor. pag. 102. à terg. Sacra &c. censuit, si hujusmodi Beneficia, quo tempore vacant, erant reservata, vel affecta, minimè potuisse post vacationem ab Archiepiscopo Seminaris uniri, & provisus Apostolicos in eorumdem Beneficiorum possessionem esse mittendos.*

V. Hoc itaque constituto, & satis ubi-

ubique cognito, quod Beneficia affectioni & reservationi subjecta, antequam vacarent, Seminario unienda essent, aliquid ulterius excogitari cepit, quod in Apostolicorum jurium detrimentum cedere inventum est. Quædam existunt affectiones, quæ Beneficiorum personis comitantur, quocumque loco decedant, uti est exempli gratia, alienus Cardinalis familiaritas. Nonnulli Episcopi in Beneficia sic affecta potissimam oculis injicientes, eaque, antequam vacarent Seminario unientes, certum Datarie Apostolicæ damnum inferebant, quæ, eveniente eorum vacatione, de ipsis, utpotè jam Seminario unitis, disponere non poterat. Hanc injuriam Apostolicam perturbationem rectè animadvertit Congregatio Concilii; atque idcirco censuit, viam aliquam arcendis in posterum fraudibus excogitandam esse; uti legitur lib. 9. *Decretor. pag. 117. à terg. die 26. Februarii 1601. Sacra &c. censuit, de cætero ad obviandum fraudibus, oportere decerni, ut non possint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia, quæ obtinentur personæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem, tales sint, ut, quocumque mense decedant, certum sit, ea fore affecta Sedi Apostolicæ. Cæterum in præteritum nihil statuendum, si necundumque, ut causa suo Marte decurrat.* Consilium hoc à Clemente VIII. Pontifice approbatum fuit, ut videre licet apud Fagnanum in cap. *Sicut unire, num. 37. de excessibus Prælatorum.* Jamque id jus obtinet, ut Beneficii affecti unio, ne quidem ante illius vacationem, per Episcopum Seminario fieri valeat, quando affectio stabilis est, continua, atque immutabilis, cujusmodi est illa Familiarium Pontificis, & Cardinalium, Pronotariorum, aliorumque Apostolicæ Sedis

Tom. I.

Officialium; reflecti tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, sed fortuita, qualis est illa menses, aut loci, ante vacationem unienda; ignoratur enim, dum uno sit, ubi, aut quo mense beneficiatus obtinurus sit.

VI. Cujus legis ratio cum in eo posita sit, ut supra attigimus, non fraus fiat Apostolicæ Datarie juribus; consequens est, ut ne illa quidem unio sustineatur, quam Episcopus Seminario fecerit de Beneficio non ita constantè affecto, & nondum vacante, si appareat, expectatum ad id fuisse tempus, quo beneficiatus ærotans proximus erat obeundæ morti, quam re ipsa in mense reservato obiit; sicuti nec illæ sustineantur, quas fecerit Episcopus aliquis, quem constet nullum unquam Beneficium ex his, quæ in suo mense vacarunt, Seminario univisse, sed ad illa dumtaxat unienda animum intendisse, quæ in mense Apostolico vacare poterant. Hæc omnia accuratissimè exposita sunt à Rigantio *loc. cit. n. 110. & seq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quod & ipse, dum vixit, nos omni amici hominis officio est persequutus, & nos testes sumus incredibilis illius laboris ac diligentie in colligendis & discutiendis iis omnibus, quæ suis Operibus inseruit.

VII. Refert præterea idem Auctor ad prædictam regulam 13. n. 117. & seq. controversiam exortam post Clementis VIII. decretum; cum scilicet dubitatum fuit, utrum S. R. E. Cardinales, alique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apostolicæ Sedi reservata & affecta, possent hæc, sicut non eventuali dumtaxat, & variabili reservationi obnoxia, sed fixa & immutabili affectione reservata, Seminario unire. In favorem siquidem Cardinalium dicebatur, quod, cum ipsi in de-

lie cre-

creto Clementis VIII. expressè nominati non fuerint, illius lege minime tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempe, sublata per Indultum reservatione, libera in ipsis revivisceret auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini præscriptum, Beneficia quæcumque, licet antea Apostolis reservationibus & affectionibus subjecta, Seminario unire. De hac questione in Congregatione Concilii disputatum est; & quidem Cardinalis Ubaldinus prolixo suffragio edito, quod, suppresso illius nomine, refert Fagnanus in cit. cap. Sicut unire à num. 18. ad 46. de excessibus Prælatorum, intentioni Cardinalis Lantes tunc Episcopi Tuderini adscriptus, reliquos Collegas, in ea causa judicantes in suam sententiam pertraxit; aut colligitur ex resolutione ejusdem Congregationis in Tuderina univis 20. Januarii 1622. lib. 12. Decretor. pag. 88. ubi sic legitur: »An Cardinalis Episcopus, habens Indultum, possit, non obstante decreto san. mem. Clementis VIII. unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quæ, si eodem Cardinali vivente, vacarent, non obstantibus reservationibus, vel affectionibus Apostolicis, ad suam collationem pertinerent. »Sacra Sac. censuit, posse. Cùm tamen non eadem semper fuerit dictæ Congregationis opinio, ac etiam in tribunalibus Rotæ aliqua fuerit super hoc sententiarum varietas, summus Pontifex Urbanus VIII. in sua Constitutione 165. quæ incipit *Quamvis fel. rec. Clemens Papa VIII.* confirmato prius Clementino decreto, declaravit, in illo non solum Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Episcopos, verum etiam S. R. E. Cardinales comprehensos fuisse, & esse; neque illis in viam Indultorum Apostolicorum licuis-

se aut licere Beneficia, tempore unionis, affecta, & reservata, Seminario unire, nisi ad formam decretorum ejusdem Clementis VIII. uti copiosius legitur in dicta Constitutione, relata etiam per extensum ab eodem Fagnano in cit. cap. Sicut unire, n. 49. & 50. de excess. Prælor.

VIII. Hæc itaque statuta ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad univisa Seminarii Beneficia Ecclesiastica Apostolicæ Sedi reservata, aut affecta; nec aliud quidquam hic addere necesse esset, nisi fel. rec. Pontifex Benedictus XIII. pro Episcopis Italiæ, & Insularum adjacentium, Constitutionem edidisset, quæ incipit *Credite nobis*, quæque ordine 27. extrat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipso habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. Per eam siquidem Constitutionem prædictis Episcopis jus tribuit univendi Seminario Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, & dignitatis fuerint, etiam jurispatronatus Ecclesiastici, vel quomodocumque affecta, & dispositioni Sedis Apostolicæ reservata &c. fel. rec. Clementis VIII. ac Urbani pariter VIII. necnon aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, vel Decretis, in contrarium facientibus, non obstantibus &c. Quæ verba nonnulli tributam putarent facultatem univendi Seminario qualibet Beneficia simplicia nondum vacantia, licet quocumque modo Sedi Apostolicæ affecta, & reservata; sublatis nimirum de medio, per verba superius recitata, contrariis Clementis VIII. & Urbani VIII. decretis, in supra citatis eorum Constitutionibus contentis, Verum advertendum est, prælatum Benedictum Pontificem in eadem Constitutione *Credite nobis*, decrevisse, ut, antequam ad

Quomodo se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam forte Pontificiam Constitutionem de aliquo disciplinae capite pro suis Diocæsis minis opportunam esse censeant.

In superioribus capitibus demonstrationibus ab ipso Pontifice super Seminariis instituta. Quòd si in aliqua Diocæsi, computatis omnibus Seminariis proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliisque redditibus eidem applicatis obtinentur, necnon ipsa Taxa ad prædictam rationem aucta, non adhuc ejusdem Seminarii, & Alumnorum necessariæ sustentationi sufficienter provissum esse constituitur; tunc, & eo casu, ac in subsidium tantum, prædicta Beneficia affecta, & Sedis Apostolicæ dispensationi reservata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus simul sumptus clarè patet, Episcopos Italiæ, & adjacentium Insularum, qui Benedictinam Constitutionem exequi, ac privilegio sibi per eam elargito uti velint, id agere minime posse, nisi cætera superius indicata præcesserint; quod & ex ipsa Constitutione colligitur, & clarior etiam ex Edicto, ipsius Pontificis jussu publicato, & ad locorum Ordinarios transmissio per organum Cardinalis Corradini tunc Pro-Datarii, quod per extensum legi potest apud Rigan-
loc. cit. n. 127.

II. Non hic agimus de peculiaribus rescriptis, aut mandatis, in quorum concessione, sive expeditione, nihil facilius est, quam ut aliquando Pontifices decipiantur, vel falsa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam si notam habuissent, nunquam ea concessissent, aut mandassent, quæ alicujus vitii arguantur. Verum in hisce casibus, quidquid ab eis per subreptionem, aut per obreptionem, impetratum est, ipsi haud inviti abrogant; uti apparet ex Cap. *Super literis, de rescriptis*, nec ullo modo ægrè ferunt, si exequutores, quibus

mandatum commissum est, executionem suspendant, atque interim accuratas rei mittant notitias, quibus certorem reddant Pontificem cur illius mandatum non duxerint exequendum. Ce-lobris est Decretalis Alexandri III. in cap. Si quando de rescriptis, cujus hæc sunt verba: Sicut vir providus, & prudens, & discretus, qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, ut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, sufficientem & rationabilem causam præendas; quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum. Congruentia alterius Decretalis, nimirum Cap. Cum tenemur, de præbendis, ubi sequentia leguntur verba: Si non potest ei sine scandalo præideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxerit exequendum. Non solum autem Episcopi id petentibus, sed aliis etiam quibuslibet, quorum interset, & quorum res agatur, si dampnum exponat aut jam obtentum, aut proximè obtenturum ex Pontificio decreto, litteris etiam Apostolicis roborato, conceditur (ut omnibus notum est) aperitio oris, ut iura sua deducere possint; quod aliquin ipsi interdictum esset, propter consuetas clausulas, ejusmodi litteris, dum nemini dampnum inferri credebatur, adiectas.

III. Multò minùs hic agitur de Pontificis Constitutionibus dogmaticis, quæ ad Fidem pertinent; cum in his irreformabile sit Romani Pontificis jolium. Agitur itaque de Constitutionibus ad disciplinam pertinentibus; at non ad illam, quæ sacros respicit ritus, cæremonias, Sacramenta, Clericorum vitam; namque isthæc omnia à Pontifici pariter auctoritate omnino pendunt; ideoque Apostolicæ Sedis de-

creta, quæ circa ea prodire contingat inferiorum iudicio, & censuræ, nullo modo subjecta esse debent; ut ipse etiam Petrus de Marca rectè perpendit de Concordia Sacerdotii, & Imperii. lib. 2. cap. 7. num. 8. Sed alia extrat Ecclesiasticæ disciplinæ pars, de qua aliquandò à Romanis Pontificibus generaliter statuitur. Verùm nonnumquam experientia demonstrat, aliquod ex hujusmodi generalibus statutis, licet pleisque provinciis, ac dioccesibus utile atque proficuum, alicui tamen provincie, aut diocesi opportunum non esse; id quod Legislatori competum non erit, cum ipse peculiare omnes locorum res, atque rationes perspectas habere nequeat; quemadmodum laterur Pontifex in cap. 1. de Constitutionibus, in sexto. In his itaque rerum circumstantiis Episcopus intelligens, Apostolicæ Sedis legem in Diocesi sua noxiùm aliquem effectum producere posse, non modò sua Romano Pontifici rationes representare non prohibetur, quin potius ad id omnino tenetur; ut copiosè disserit Suarez lib. 4. de legibus cap. 16. n. 7. & optimè ad rem prosequitur Layman notab. 1. in cap. Si quando, de rescriptis. Neque Romani Pontifices umquam reauerunt inferiorum rationibus aurem præbere; & quoties has satis validas esse agnoverunt, minimè recusant aliquas proviicias, aut Dioceses à generalium Constitutionum suarum lege, quoad disciplinæ genus illud, de quo nunc agimus, eximere; ut laudari Auctores prosequuntur. Aliquandò etiam legum ipsarum rigorem generaliter moderantes penas adversus illarum transgressores minuunt. Horum exempla in hoc ipso opere nostro complura suppetunt. Sed unum hic afferre juvat, quod alibi à nobis relatum non meminimus. Pius II. Pontif. Max. in Cons-

Cons-

Constitutione cum ex sacrorum, decreta, ut illi, qui ad sacros Ordines extra tempora à Jure statuta, vel absque litteris dimissorialibus, aut ante legitimam ætatem promoverentur, ab Ordinum susceptorum exercitio suspensi ipso jure forent; si autem in illis ministrare præsumerent, irregularitatem incurrerent. Uterius progressus est Sixtus V. in Constitutione, quæ incipit Sanctum & salutare, qua scilicet Antistitem illum, qui aliquem minùs idoneum, aut legitima ætate minorem, vel Patrimonio desitutum, ad Ordines etiam minores promovisset, à collatione omnium Ordinum, atque ab Ecclesiæ ingressu suspensum fore decrevit. Verùm Clemens VIII. in Constitutione, quæ incipit Romanum Pontificem, totum id ad sacri Tridentini Concilii, Constitutionisque Planæ terminos revocavit. Nec alia deessent exempla, quæ in hanc rem adduci possent.

IV. Hæc autem innuisse sufficiat, ut intelligant Episcopi, licitum sibi esse proprias rationes Romano Pontifici exponere, ut vel recessum à peculiari alioquin decreto, vel suæ Diocesis exemptionem obtineant ab aliqua generali lege; quæ tamen ad illud pertineat disciplinæ genus, quod supra indicavimus; neque putandum, eorum petitionibus rejectum iri, si iustis rationibus innixæ compariantur. Illud autem omnino tenendum est, ut & in hujusmodi recursibus debita Apostolicæ Sedi reverentia semper servetur; & cum ipsa, omnibus auditis, iudicium suum protulerit, illius sententiæ obtemperetur, ejusque jussa promptè executioni demandentur. Constat enim, aliquandò procacem agendi modum in culpam adducere cum qui alioquin bonum jus fovet quoad rei substantiam; æquum autem non esse, Apostolicæ

Tom. I.

Decreta libenter accipi tunc solum, cum propriis intentionibus congruant; ut in sententiâ obfirmatè persistere, cum summus Pontifex, reclamantis rationibus auditis, atque librat, eadem tanti esse non reputat, ut mandata sua revocare, vel generales leges moderari opportunum censeat.

V. Nota sunt in Ecclesiasticis historis dissidia, quæ inter S. Leonem Magnum Pontificem, ac S. Hilarium Arelatensem Episcopum intercesserunt. Cùm nempe hic Celidonium in Gallia Episcopum è Sede sua deturbasset eo obtentu, quod ante Episcopalem Ordinationem, cùm laicus esset, viduam in matrimonio habuisset, & capitis sententiam in aliquot reos pronunciasset; Celidonium ad Sedem Apostolicam provocavit, & S. Leonis sententiâ in Episcoporum Concilio prolata, in pristinam Sedem restitutus est. S. Hilarius ad Urbem se contulit, ut iudicium suum tueretur. In quo si justos defensionis limites non excessisset, nec contentiosis ardore abbreptus, nimis audacter erga Apostolicæ Sedis Præstulem se gessisset, non utique hujus indignationis pondus, nec asperam reprehensionem, & castigationem, quam accepit, in se derivasset; cuius rei monumenta videre est in epist. 10. ejusdem S. Leonis cap. 4. quam quidem epistolam Valentinianus Augustus summa veneratione suscepit, ut apparet ex his, quæ ipse sancivit in sua Novella Constitutione relata inter Novellam Theodosii in causa Celidii Theodosiani, titulo de Episcop. Ordin. Monumenta hæc capitalia sunt, & nulli exceptioni obnoxia; adeoque his potius standum est, quam iis, quæ ad S. Hilarii defensionem scripta leguntur in ejus Vita à S. Honorato Massiliensi Episcopo, aut ab alio incerto Auctore, triginta ferme annis post factum,

Ec 3

tum,

tum, exarata. De his etiam alias à nobis auctum fuit in nostro lib. 2. de Canonizatione Sanctorum cap. 41. num. 8. & seq. ubi silentio minime prætermittimus gloriosam penitentiam, quam deinde S. Hilarius, quoad vixit, in Lirinensi Monasterio egit, & cuius merito in Sanctorum numerum post mortem relatus fuit. Iis autem, quæ à nobis ibi dicta sunt, modernus quoque Guadicensis Episcopus consentit in sua Bibliographia tom. 2. edit. ann. 1740. verb. S. Hilarius Arelatensis, sicut etiam Auctor Observationum in Historiam Ecclesiasticam Claudii Fleury, editionis Avenionensis anni 1737. tom. 2. lib. 27.

VI. Non multò post, S. Mamertus Viennæ in Gallia Episcopus, Marcellum Diensibus Episcopum ordinavit, quantumvis Dix urbs in divisione Provinciæ, quam fecerat S. Leo Magnus, Arelatensium Metropolitæ attributa fuisset. Quod cum intellexisset S. Hilarius Pontifex Maximus, ad quem viginti Galliarum Episcopi rem detulerunt, in S. Mamertum non nihil commotus, illius factum Apostolica auctoritate cohibere non distulit; ut patet ex duabus eius epistolis, quæ extant apud Cardinalem Baronium ad annum Christi 463. n. 4. & seq. in quarum altera, quæ data est VI. Kal. Martias anni 464. reprobatò Mamerti ausu, per quem Leontii Arelatensis jus violatò fuisse declarat; ita subjungit Pontifex: Si transgressor remediù abutitur satisfactionis & veniæ, nec culpam præsentis excessus curandam futuræ observantiæ sedulitate promittit, redende quietinonia, eo privilegia Viennensis Ecclesiæ ad Arelatensem Antistitem transferantur exemplò, quo migrare Episcopus confirmacionem accipere à Leontio, à quo

ritiè debuit consecrari. Binius in notis ad has Hilarii epistolas relatus tom. 4. Collectionis Labbeanæ Conciliorum, col. 1043. existimat, falsis relationibus adductum fuisse Pontificem, ut adversus S. Mamertum ita se gereret, ut videre est ibi col. 1047. Tillemontius in Vita S. Hilarii Papæ art. 4. tom. 16. pag. 44. affirmat, nullam, aut levem admodum S. Mamerti culpam fuisse. Pagius in Vita ejusdem S. Pontificis, quæstionem in medio relinquit. Nullibi autem apparet, S. Mamertum Apostolicis decretis restitisse. Unde Godofredus Henschenius in actis Bollandianis ad diem 11. Maii, tom. 2. pag. 629. num. 1. refertens Pontificium præceptum, S. Mamerto indictum, ut ab Ordinationibus indebitis, Ordinis sui, & privilegiorum periculo, in posterum abstineat, utque qui Diensibus à Mamerto consecratus fuerat, Leontii Arelatensis Episcopi, à quo consecrari debuit, arbitrio confirmetur, ita prosequitur: quod debita cum animi submissione fecisse S. Mamertum, & acquiescisse decreto summi Pontificis, planè arbitratur.

VII. Bulgaria regionem ad Illyricum Orientis pertinere, universum verò Illyricum, tam Orientale, quam Occidentale, jam usque à quarto Ecclesiæ sæculo Romanæ Sedi immediate subjectum fuisse, constat inter Ecclesiasticæ Historiæ peritos. Nihilominus Orientalium Patriarcharum Vicariis in Urbe Regia adunatis, ubi tunc Concilium Generale Constantinopolitanum quartum celebrabatur, contra jus & fas, reclamantibus frustrà Apostolicæ Sedis Legatis, definiunt, Bulgaria Constantinopolitanæ Ecclesiæ subesse debere; unde & S. Ignatius, tunc Patriarcha Constantinopolitanus, Theophilactum Bulgaria Archiepiscopum constituit. Hadrianus II. & Joannes VIII. Romani Pontifices, adversus

S. Ignatii factum Apostolico zelo insurgere non omerunt; eorumque litteræ ad hanc rem spectantes extant in tom. 9. Collectionis Labbeanæ Conciliorum, à col. 59. ad 65. In earum altera, quæ etiam legitur apud Cardinalem Baronium ad annum Christi 878. num. 5. & seqq. Joannes VIII. Ignatium arguit, tamquam conculatorum decretorum Sanctorum Patrum, & erga Apostolicam Sedem, à qua multa ipsi beneficia præstita fuerant, ingratum. Unde, post primam & secundam commotionem eidem jam factas, iterum tertio eum monet, eique denuntiat, ut quocumque per Bulgaria ipse, vel alii ex ejus auctoritate consecrassent, inde revocare non differat; ita ut, si illi intra triginta dierum spatium à Bulgaria finibus re ipsa egressi non fuerint, ipseque Ignatius ab omni Ecclesiastico jure in eam Diocesim non se abstinuerit, post duos menses, à die, quo epistolam acceperit, numerandos, Dominici Corporis & Sanguinis communionem privatus sit; & si adhuc in contumacia, perverciaciaque persisteret, Patriarchatus tandem dignitatem, & Episcopali gradu dejiciatur.

VIII. Cardinalis Baronius ad prædictum annum 878. numer. 42. de S. Ignatii resistentia loquens, eundem excusat, quod & jura Ecclesiæ suæ defendere tenebatur, & quod ipse in ea opinione erat, ut Bulgaria Provincia non ad Romanam, sed ad Constantinopolitanam Ecclesiam pertineret: Probatum vas igne erat ipse, excoctumque fornacis, omni rubigine carens. Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpæ macula ex hujusmodi resistentia eundem aspersum fuisse: »At »verò nullum penitus contraxisse um-

quam vel levem pulverem ipsum S. Ignatium ex hac, vel alia causa, di- »ei non patitur humana conditio, quo »Sanctorum neminem caruisse, Dei »Genitricis excepta, æquè fatentur »homines.» Denique animadvertit, pe- »remptorias illas Joannis Papæ litteras, missas per Paulum Anconitanum, & Eugenium Otolsensem Episcopum, Apostolicæ Sedis Legatos, ut indicat earum data, numquam redditas fuisse sancto Patriarchæ Ignatio, qui, cum dicti Legati Constantinopolim venerunt, jam ex hac vita migraverat, ut constat ex epistola Styliani ad Stephanum VI. Pontificem, quam idem Cardinalis Baronius integram refert ad annum Christi 886. n. 17. & seq. Ita etiam loquitur de S. Ignatii agendi ratione Spondanus ad annum 878. num. 8. Natalis autem Alexander dissert. 4. in Historiam Ecclesiasticam sæculi IX. & X. §. 23. ita scribit: Ignatio reddita non fuerunt aeres ille Joannis VIII. litteræ; obierat enim, cum ejus Legati Constantinopolim pervenerent, ut testatur Stylianus in epistola ad Stephanum VI. Pontificem Maximum. Ignatii verò sanctitati non obstat illa de Bulgarorum Diocesi contentio, quia jura Ecclesiæ suæ, ut ipse existimabat, tuebatur, sperabatque, Romanum Pontificem tandem cessurum. Ignorantia itaque vitium fuit in causa, quam ipsi studium de Sedis suæ jure vindicandis ferocissimum, obscaram fecit; quem nequam in candore sancta animæ charitatis ubera contexere.

IX. Hæc sunt exempla graviorum dissensionum, quæ inter aliquot eximie sanctitatis Episcopos, & Apostolicæ Sedis Pontifices, intercessisse, memorant Ecclesiasticæ Historiæ. In quibus agitandum controversiis, si quis putaret, eam mentem fuisse sanctis-

simis illis Episcopis, ut debitam obedientiam & obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Ecclesie Caput, supra in omnes Ecclesiarum Antistites jurisdictione prædunt, reverebantur, non modò falsum, sed ipsemet gloriosus Episcopus injuriosum iudicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tam solidas rationes suæ causæ favere, ut eam omni studio tueri licite posset. In quo tamen cum aliqui ex illis, ultrà quam fas erat, in sensu suo obfirmati persistierint, eorum agendi ratio reprehensa & correpta fuit. Quòd si, non obstante eorum vitæ innocentia ac meritorum magnitudine, vitio illis datum est, quod Apostolicis decretis aliquandiu resistierint; ipsique deinde huiusmodi vitium præclara poenitentia expiandum iudicantur; nil aliud profectò ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Episcopi, quam quod interdictum quidem, ipsis non est, Romam Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, ut potè eorum Diocesibus minus utilem, aliquo pacto moderandam suadeant, sed ita tamen hoc agere debeant, ut & probabilibus causis se ad id adductos ostendant, & debitam Apostolicæ Sedi reverentiam servent, utque demùm, si Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori sententia perseveraverit, prompti sint ac parati tum exequendis mandatis, tum legum observantia in suis Diocesibus præcipiendæ. Pulcherrimum hac in re, ut in cæteris omnibus, exemplum dedit S. Carolus Borromæus; quod quidem nunc indicare satis erit, nam alibi fusiùs de eo sermonem habebimus. Cum in ejus Mediolanensis Diocesis quedam ab antiquo tem-

pore existeret congregatio ex dilectis peritico viris composita, quæ bonorum Ecclesiasticorum alienationes examinabat, ac pro casuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut denegabat; idcirco sanctus Archiepiscopus persuasum habebat Diocesim suam exemptam esse debere à generali lege, qua id genus causæ Apostolicæ Sedi reservatæ sunt, gravibus constitutiõis penis in eos, qui ejusmodi alienationes, dicta Sede inconsulta, facere, aut permittere præsumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accuratè & efficaciter, simulque reverenter exponi curavit; at ubi compertum habuit, prætersam illam exemptionem Pontifici non probari, statim acquievit; quinimò in Catalogo censurarum Apostolicæ Sedi reservatarum eas quoque describi iussit, quas incurrit auctoritate ejusdem Apostolicæ Sedis; idque ad universæ Mediolanensis Diocesis suæ notitiam perduxit.

CAPUT IX.

Nulla in Synodo decidatur controversia, quæ in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, & Secularem; ubi multa de causis nunc, & olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.

Quem supra laudavimus, Fagnanus in Cap. Sicut olim, de accusum. 86. ea pergens enumerare, quæ in particularibus Synodis non sint statuenda, ait: *In materia jurisdictionis Ecclesiasticæ & Secularis, consultus erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex iuribus Ecclesiæ aliquid esse immunitum vel usurpatum.* Prudenter,

suo more, id monuit Fagnanus, sed æquè sapienter eam adiecit limitationem: *nisi appareat, aliquid esse immunitum vel usurpatum ex iuribus Ecclesiæ.* Aliud quippè est, jus controversum sibi asserere; aliud, jus sibi certò competens tueri, atque ab injusto usurpatore vindicare; à primo omnino abstinendum; alterum est Sacerdotali fortitudine præstandum; quod à pluribus Synodis laudabiliter factum compertimus. In Diocesana Synodo Meldensi anni 1365. cap. 8. districtè Parochis præcipitur, ut diebus Dominicis, & festivis, inter Missarum sollemnia denuntient, quod omnes, qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt manifestè, vel occultè, directè, vel indirectè, & qui impediuntibus impendant auxilium, consilium, & favorem, declarantur excommunicati. In Synodo incerti loci, sed in Hispania anno 1215 habita, Cap. 11. decretum; ut Clericus in flagitio deprehensus, atque à secularis fori administris detentus, Ecclesiastico Judici illic tradatur. In Synodo Trecorensi Cap. 60. excommunicatione innodati declarantur seculares, qui per se, vel per alios, à personis Ecclesiasticis exigunt, & extorquent pedagia, guidagia, vel costumias, pro rebus suis, quas non causa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut transmittunt, rom. 4. Thesaur. nov. Anecd. Martene, & Durand. col. 926. 171. & 1106. Hæc, aliæque sexcenta hujus generis statuta, quæ cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis passim occurrant, plurimum sunt commendanda; quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, sed quæ foro Ecclesiastico est à Jure communi indubitanter adscripta, firmant magis & sustentant.

II. Verùm, ne Episcopus in hoc difficili & arduo negotio erret, ac

nimio atque indiscreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, & Imperium discordias imprudenter excitet, priusquam quiddam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, & locorum circumstantias, sed & potissimum rerum, causarumque naturam diligenter consideret, oportet. Ex causis Ecclesiasticis, aliquas ratione sui, alias ratione personarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere dicitur in Cap. 4. de immunit. Ecclesiæ in 6. Inter primas principem locum obtinent causæ, quæ versantur circa res merè spirituales, & festivis, inter Missarum sollemnia, putà circa Fidem, Sacramenta, religionem, seu cultum Divinum; quas in solo foro Ecclesiastico esse tractandas, nullus Catholicorum ambigit; potestas quippè illas cognoscendi pendet à jure clavium, quod solus Sacerdotibus est à Christo concretum. Quasobrem Joannes VIII. relatus in can. 11. dist. 96. scripsit: *Si Imperator Catholicus est, filius est, non Præsul Ecclesiæ; quod ad Religionem competit, dicere et convenit, non docere...* Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere, non ad sæculi Potestates, quas si Fideles sunt, Ecclesiæ suæ Sacerdotibus voluit esse subjectas. Et Innocentius III. in Cap. 8. de Arbitris, severè prohibuit, ne in causis hujusmodi compromittatur in laicum, qui ex defectu potestatis Clavium, incapax est, iudicium de illis ferendi. Hujus doctrinæ constanter adherent etiam Doctores Galli, quos proinde immeritò aliqui traducunt, quasi hac in re Potestati Ecclesiasticæ adversentur. In primis quippè Regni Optimates in illa ipsa solenni protestatione, relata à Matthæo Parisio ad ann. 1247. quæ jurisdictionem Ecclesiasticam plurimum coarctare tentantur, nequaquam nisi sunt ab ea subducere causas Fidei, ma-

trimonii, & usurarum, quas ultrò admiserunt ad solum Forum Ecclesiasticum pertinere: *Nos omnes* (agebant pag. 487.) *Regni Majores attentò animo percipientes, nee per Regnum, non per jus restrictum, nee per Clericorum arrogantiam, sed per sudores bellicos fuerit adquisitionem, presentis decreto, omnium juramento statutimus, & sancimus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cetero trahas in causam coram ordinario Judice, vel delegato, nisi super heretici, matrimonio, vel usuris.* Deinde eandem Ecclesiasticam jurisdictionem, cui nimium angustus limites prescripti voluerant Regi Optimates, ad omnes alias causas aut spirituales, aut spirituali annexas, pretendi, declarant Christianissimi Reges Franciscus I. Henricus II. & Carolus IX. in suis Constitutionibus relatis in Codice Henrico, & in Collatione Regiarum Constitutionum, atque insuper Henricus IV. in edicto anni 1606. art. 12. Idemque pronuntiatum fuit à Parlamento Parisiensi die 29. Decembris 1562. presidente Thuano. Quæ omnia collecta sunt à Cabassutio in *theorica & prax. Jur. Canon. lib. 1. cap. 9. n. 15. & 16.*

III. Quia porò matrimonium Fidei, etsi contractus civilis sit, est tamen à Christo Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcirco causas matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos spectare, pronuntiatum anathemate in contradicentes, definitivè Tridentinum sess. 24. can. 12. de Matrim. Ex Judicibus verò Ecclesiasticis nullum, Episcopo inferiore, posse illas cognoscere, idem Concilium decrevit ead. sess. 24. c. 20. de Reformatione, iniquiens: *Causa matrimonialis, non Deconi, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & juris-*

dictioni relinquuntur. Non exinde tamen, quod causæ matrimoniales fori sint Ecclesiastici, fas erit Episcopo, quidquid matrimonium tangit, sibi, quoque tribunali adjudicare; sed casuarum naturam attentè inspicere, & distinguere debet. Tria sunt casuarum matrimonialium genera. Aliquæ versantur circa initi conjugalis foederis firmitatem; & hæc, nullo Catholicorum contradicente, in solo Ecclesie foro sunt pertractandæ; quoniam, quæstiones ejusmodi in Episcoporum Concilio fuisse olim decisas, colligitur ex fragmento epistolæ ab Alexandro II. ad quemdam Guillelmum de Monasterio scriptæ, atque ab Ivone capit. 9. cap. 32. & Gratiano can. 10. 35. q. 6. relate, in qua Pontifex eidem Guillelmo interdicit, ne propriam uxorem, consanguinitatis prætextu, *presumat dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosorum Concilium causam istam examinaverit.* Audivimus etiam superius, licet, quæ vertebatur inter Lotharium, & Teuthbergam, super validitate connubii inter eos antea contracti, discussam fuisse in Synodo Aquisgranensi; cumque ab istius sententia Teuthberga appellasset ad Nicolaum I. eodem Pontifice jubente, fuisse iterum examinatam in Synodo Merensi. In actis itidem Concilii Remensis, habiti anno 1119. cui præfuit Callistus II. relatis ab Orderico Vitale, lib. 12. pag. 859. legitimus, Comitissam Hildegardem, uxorem Wilhelmi, Comitis Pictavorum, ad Synodum accessisse, & alia claraque voce querimoniam eloquenter enodasse, *quam omne Concilium diligenter auscultavit. Se, si quidem dixit à marito suo esse derelictam, sibi que Malberginam, Vicecomitis de Castello Araldi conjugem, in throno (seu veris thoro) subrogatam.* Pontifex verò, cum non

pos-

posset causam definire inadito Comitæ, qui infirmitate præpeditus non poterat se Synodo sistere, ad quam fuerat à Papa vocatus, *et inducias dedit, certumque terminum constituit, quod Consul ad placitum in Curiam Papæ veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio sententiam anathematis subiret.*

IV. Aliæ sunt causæ excitæ aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quod thorum, & cohabitationem, & istæ pariter, ob illum respectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad solum Judicem Ecclesiasticum deferuntur; quod deducitur ex cap. 10. Ex literis, de sponsalibus, & ex cap. Porro, de divortii. Sponsalia quippe prævia sunt ad matrimonium celebrandum obligata, & per divortium jura relaxantur, utriusque conjugum ex matrimonio quesita. Aliæ demum sunt causæ, quæ connexionem quidem habent cum matrimonio, sed res merè politicas, & temporales dicuntur, atque immediatè respiciunt; ut sunt lites, quæ frequenter ventur super dote, donatione propter nuptias, hæreditaria successione, alimentis, & similibus; & istas ad Judicem seculares pertinere, ex communi Doctorum sensu, rectè docent Bellarm. lib. unic. de Matrim. cap. 32. & Tannerus tom. 4. disp. 8. n. 166.

V. Verùm si, cum de hujusmodi controversiis in foro laicali disceptatur, quæstio incidat de jure connubii, putà de præcedenti ad nuptias impedimento, Judex secularis suspensè debet, atque incidentem causæ articulum ad Judicem Ecclesiasticum examinandum remittere; quod non solum à jure communi sancitum est, sed & in Senatu Neapolitano, post maturam rei discussionem, conclusum refert

Matthæus decis. Neapol. 219. ac Religio servari in Gallia, testantur Angelus Robertus lib. 3. rerum judicat. c. 5. & lib. 4. cap. 10. ac Renatus Choppinus de sacr. poli. lib. 2. tit. 1. num. 16. notatque Alteserra de Jurisdic. Ecclesiast. lib. 6. cap. 3. §. Superest. Non idem tamen locum vicissim habet in Judice Ecclesiastico; etenim hic, cum causam cognoscit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium, incidentem etiam quæstionem dirimit de alimentis, aut dote; quod planè eruitur ex cap. 1. Qui filii sint legitimi, ex cap. de prudentia, 3. & ex cap. per tuas, 7. de donat. inter vir. & uxor. ubi id notant omnes Interpretes. Sed quamquam Jure communi spectato, ita res se habeat, attamen, si vera narrat Feurettus de abus lib. 5. cap. 5. in Gallia usus invaluit, ut ejusmodi accessoria controversiæ de re merè temporali à Judice Ecclesiastico ad laicum illic remittantur.

VI. Idem accidit in aliis plerisque causis, quæ licet verè & propriè spirituales non sint, ob connexionem tamen, quam habent cum re spirituali, à jure communi fore Ecclesiastico addicuntur; & nihilominus alicubi sive ex privilegio, sive ex consuetudine inductum est, ut in tribunali Seculari discutiantur. Ejusmodi ex. gr. est causa jurispatronatus, de qua Alex. III. ex c. 3. de judic. generatim edixit: *Causa verò jurispatronatus ita conjuncta est, & connexa spiritualibus causis, quod non nisi Ecclesiastico judicio valeat definiri;* & nihilominus in Gallia receptum esse, ut de jure patronatus merè laicali in judicio tam possessorio, quam petitorio, non Ecclesiasticis, sed Secularis Judex sententiam ferat, narrat Franciscus de Roy in proleg. jur. patron. cap. 29. Van-Expèn jur. Eccles. part. 2. tit. 25. c. 4. n. 15. & citatur

Al-

Alteserra *Jurisdic. Eccl. lib. 6. cap. 11.* ubi hæc habet: *Moribus nostris, causa juris patronatus spectat ad Judicem laicum; quia depravato, ferè rerum omnium sensu, jus patronatus; ratione personarum, quæ hujusmodi jure utuntur, vel prædiorum, quibus coheret, magis spectatur ut temporalis, quam ut spirituale.*

VII. Haud abisimile infortunium obvenit aliis causis fori Ecclesiastici, quas paulatim Judices laici sibi usurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi subnixæ, fert, ut lites motæ super possessione, seu quasi possessione juris annexi rei spiritali, atque ab hoc profluentis, puta super possessione exigendi decimas Ecclesiasticas, non minus, quam causæ proprietatis, versentur & dirimantur in tribunali Ecclesiastico; quod pluribus argumentis demonstrantur Antonius de Butrio in *cap. final. de judic. num. 20.* Ripa in *cap. Decernimus, eod. num. 17.* Gutierrez Canon. *Quæst. lib. 1. c. 74. à num. 26.* Garcia de Benef. *part. 1. cap. 2. à num. 50.* Marta de *jurisdic. part. quart. cen. 1. cas. 24.* aliique congesti à Ranbech Panop. *immunit. disp. 2. c. 5. à num. 9.* Et tamen plerisque in locis, enumeratis à Barbosa *Jur. Eccl. lib. 1. cap. 39. n. 161. & seq.* sive expresso privilegio Apostolico, sive diuturna consuetudine, ab Ecclesia tolerata, inductum est, ut causæ Beneficiales, decimarum, & similes in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Ecclesiasticum, sed in judicio possessorio in foro seculari audiantur & definiantur; quod etiam in Belgio servari, præsertim cum agitur de quasi possessione juris percipiendi decimas, affirmat citatus Van-Esperen *part. 2. tit. 53. c. 9. n. 14.* Diximus sive ex privilegio, sive ex consuetudine; fertur quippe, Carolum VII. Fran-

corum Regem, privilegium impetrasse à Martino V. ut causæ possessoriae Beneficiorum agitari possent apud Regibus Curias, solo reservato petitori judicio Ecclesiasticæ cognitioni. Pontificium diploma refertur à Guidone Papa in *decisionibus Parlamenti Delphinatus quæst. 1.* atque à Joanne Feralto de *juribus & privilegiis Francia Regum privileg. 11.* Verum citatus Alteserra de *Jurisd. Eccl. lib. 3. c. 8.* ejusdem diplomatis verbis diligenter perpensis, contendit, Martinum V. non concessisse de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoscendi, & terminandi causas Beneficiales super possessorio, sed tantum declarasse, suæ mentis neutiquam fuisse, per alias suas præcedentes Constitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ex antiqua consuetudine, cuius initium non extaret memoria, à se, suisque Judicibus acquisitum asserere cognoscendi de ejusmodi possessorio. Et cerè, si privilegium genuinum sit, ejusdem verba id apertè denotant, quod Alteserra affirmat. Verum tam Alteserra, quam Cabassutius in *theor. & prax. Jur. Canon. lib. 4. cap. 7. num. 3.* aliique Jurisconsulti Galli ab hoc allegati docent, non astringi Judicem Ecclesiasticum eidem parti petitorum decernere, cui regius Juxta possessorium antea adjudicaverit; restanturque, eam ipsam Galliarum consuetudinem limitari ad interdicta retinendæ aut recuperandæ, nec completi interdicta acquirendæ possessionis.

VIII. Ob adjecti quoque jusjurandi religionem, causas reales, quæcumque forent, & quascumque respicerent personas, ad Judicem Ecclesiasticum spectasse, & constat ex *c. 23. de judic. ubi Innocentius III. ait: Nihil quid non poterimus de juramenti religione cognoscere, quod ad Judicium Eccl.*

eclesia non est dubium pertinere! ac quam certum ponit Bonifacius VIII. in *cap. 3. de for. competen. in 6.* ubi responderet, potuisse Clericum laicum, pro quo fidejusserat, quique juramento interposito, promiserat se fidejussorem servare indemnem, convenire coram Judice Ecclesiastico, ad cujus forum, ratione juramenti, causæ hujusmodi cognitio vocatur pertinere. Hoc porro titulo omnes ferè questiones super civilibus contractibus ad Judicem Ecclesiasticum olim devolvebantur; quoniam, inquit Mornacius ad *leg. 8. Cod. de Episcopali audentia, nunquam ferè omittébant Tabelliones asficere præstitum à contrahentibus sacramentum de servandis, quæ pepigissent.* Et nihilominus tam sanctè hæc disciplina pluribus sæculis retenta est, ut Principes laici non ausi sint illam infringere; nec alium sibi modum suppeteret existimaverint impediendi, ne hæc ratione omnes causæ à suis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, atque negotia firmarentur juramento; quod in Lusitania, aliisque in locis, legibus cautum, refert Felicianus de *Oliva for. Eccl. part. 1. g. 30.* ubi simul hæc leges irritas contendit. In Gallia tamen, si vera narrat sæpè citatus Alteserra de *Eccl. Jurisdic. lib. 6. cap. 10.* non solum interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, sed simul sancitum, ut contra legum prohibitionem appositum vires amplius non haberet causam pertrahendi ad forum Ecclesiasticum: „Olim tanta erat (scribit Alteserra) jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur, quo fides contractus religioni jusjurandi tutor esset... Hac occasione usu venit si fides secularibus, ut Episcopi cognoscerent de contractibus, & de feudis, propter jus-

amenti vinculum in his interpositum, „*cap. Novit, de Judicis.* Hæc de causis vetitum, ne jurandum contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judicis haberetur, nec hoc obventu secularis jurisdictioni evacuaretur, quoniam jusjurandum non debet esse vinculum iniquitatis.“ Hæc de causis ratione sui, Ecclesiastico foro destinatis. Aliæ sunt causæ eidem foro addictæ, ratione personarum, quas tangunt. Non vacat hic illam examinare questionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in causis merè temporalibus exempti sint à jurisdictione seculari; superfluum quippe videtur indagare primum originem ejus exemptionis, quæ ceteroquin cerè scimus Clericos potitos, ubi primum Ecclesia, sedatis persecutionum procellis, Christianos Principes nacta est. Enimverò narrat Nicephorus *lib. 7. hist. Eccl. cap. 46.* Constantium Magnum, Clericos omnes, Constitutione lata, immunes, liberosque esse permisisse, jurisdictionique, & jurisdictionem in eos Episcopis, siquidem civilium Judicium cognitionem declinare vellent; mandasse. Cujus quidem exemptionis tendæ adeo Episcopi solliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginensis III. habiti anno 397. *can. 9.* relato à Gratiano in *can. 47. 11. quæst. 1.* statuerit, Clericos, judicia secularia in causa criminali advenientes, efficiendos è gradu; in causa verò civili, illud amittere debere, quod evicerent, si pristinum locum in Ecclesia obtinere vellent; Item placuit (dixerunt Patres) ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judicibus purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat.

amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere voluerit. Eandem immunitatem atque exemptionem, in sequentibus sæculis & summos Pontifices, & Principes, summa inter se consensione, Clericis confirmasse, liquet ex Auth. hodie Authen. Clericis. Authen. Statuimus, Cod. de Episcop. & Cler. atque ex Decretalium rubricis de iudiciis, & de for. compet.

IX. Neque dumtaxat, si Jus commune inspicimus, solus Episcopus est Judex competens in quibuslibet Clericorum causis, sed ejusdem tribunal adire permittuntur etiam laici in controversiis, cujuscumque generis sint inter eosdem exortis, idque non tantum de communi litigantium consensu, uti statutum legitur ab Arcadio Imperatore in leg. 7. Cod. de Episcopali audientia, sed etiam, altero eorum refragante, quemadmodum expressè decernitur in Extravag. 1. de Episcopali iudicio, in Appendice ad Codicem Theodosianum. Etsi enim demus Gothofredo, eam legem non esse Constantini Magni, cuius nomen præsefert; nemo tamen inhiabitur, ediam saltem esse à Theodosio, sub cuius nominæ citatur à Carolo Magno, à quo est renovata, suisque Capitularibus inserta lib. 6. cap. 366. eisdemque Theodosio adscribitur ab Innocentio III. eam approbante in cit. cap. 17. de iudiciis, ubi hæc habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod Theodosius statuit Imperator, & Carolus innovavit... Quicumque videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive reus, sive in initio litis, vel decursu temporum curriculis, sive cum negotium peroratur, sive cum jam ceperit promi sententia; si iudicium elegerit sacrosanctæ Sedis Antistitis, illico, sine aliqua dubitatione (etiã si pars alia refragetur) ad*

Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Hæc autem factas, ab utroque Jure laicis facta, deferendi suas causas temporales ad iudicium Episcoporum, intacta perseverabat in fine sæculi XIII. seu verius ineunte XIV. Scribit enim Meyerus Annalium Flandria lib. 10. à Synodo Provinciali, per Archiepiscopum Remorum apud Compendium anno 1301. coacta, fulminatos fuisse Magistratos laicos, qui non patiebantur, ut laici in fora Ecclesiastico convenirentur; quod reapse legitimus in ejusdem Concilii actis, quæ ex ms. codice S. Genevese Parisiensis, post Labbeum, publici juris fecit Harduinus tom. 7. col. 1250. suæ Collectionis.

X. Potiori jure ad tribunalia Ecclesiastica provocare permittuntur viduæ, orphani, pupilli, aliæque miserabiles personæ, quibus opulari, ab Ecclesiæ incunabulis, non ultimam fuisse Episcoporum curam, ostendit Thomasius de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 5. c. 87. & pluribus seq. & aperte constat ex Can. 1. & 2. dist. 87. in quorum primo habetur: *Licet omnibus de nobis* (id est summis Sacerdotibus) *sperantibus, non debemus, in quantum possumus, non negare; plus tamen viduarum, & orphanorum causas: & impensius ducimus exequendas, quas tueri à nobis, vel ab omnibus Divina manifestat assertio; & in altero dicitur, Defensionis propria desolatis auxilio, & qui suis acibus adesse pro ætatis infirmitate non possunt, exortum Pontificem decet subvenire, qui pupillis tuitionem etiam Divinitus iussit impendi.* Scimus utiq; hæc, istorum Canonum fidem nutare, cum non reperiantur inter genuinas epistolas Gelasii Papæ, cui à Gratiano tribuuntur; at non præterea sunt contemptandæ; uti enim alias observavimus, exhibent salutem disciplinam usu receptam ea ætate, qua

qua creduntur exarati. Præterquam quod certus & indubitatus est canon 12. Concilii Matisconensis II habiti anno 585. tom. 3. Collectionis Harduini col. 467. ubi idem, quod à Pseudo Gelasio audivimus, hisce verbis decernitur: *Quantam provisioni nostræ, Deo auctore, causæ principaliter viduarum, & pupillorum sunt commissæ, pervenit ad nos, quod à Iudicibus crudelius, pro levissimis causis, veluti Defensore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam causam decernimus, ut Iudices non prius viduas, & pupillos conveniant, quam Episcopo nuntiarint, cujus sub velamine degunt. Quod si Episcopus præsens non fuerit, Archidiacono, vel Presbytero cuidam ejus, vel pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita justè ac rectè, ut deinceps de talibus antedictæ personæ non congruassent. Peperam autem ejusmodi canones in eum sensum nonnulli detorquent, ut eam significent tuitionem & protectionem viduarum, & pupillorum, Episcopis specialiter commissam & commendatam. Nam in primis tuitio & defensio, ne sit inefficax, debet esse conjuncta cum jurisdictione; quamobrem, cum Patres Concilii Carthaginiensis V. can. 9. relato à Gratiano 23. quæst. 7. can. 10. Imperatores rogantur, ut Ecclesiis darent Defensores adversum potentiam divitum, nomine Defensorum veros intellexerunt Iudices cum potestate coercitiva, quorum munus esset Ecclesiam defendere à divitum violentiis; eademque de causa, ne scilicet inutiles essent Conservatores, quibus Sedes Apostolica munus committit utendi jura, & privilegia alicui personarum cæteri à se specialiter concessa, necessarium reputant summi Pontifices, veram jurisdictionem iisdem conferre, exercen-*

dam in aliquibus casibus, de quibus in cap. 1. & cap. 2. de Offic. Jud. deleg. in 6. Deinde nonnisi volenter, ad meram significandam tuitionem detorquentur allegata verba Concilii Matisconensis. Siquidem Fratres non hortantur, non rogant, quod proprium est meri defensoris & protectoris; sed districtè præcipiunt, ne Iudices secularibus viduas, & pupillos conveniant sine Episcopi scientia, iisdemque Iudicibus absente Episcopo per Archidiaconum, vel Presbyterum, terminos constitui decernunt ad erandum personarum causas finendas, contravenientes verò Iudices anathemati subjiciunt. Hæc autem omnia veram redolent jurisdictionem, videturque manifestè innuere, viduarum, ac pupillorum causas pertinuisse ad iudicium Episcoporum; à quibus quodammodo delegantur Iudicibus secularibus, certis tamen adjectis legibus & conditionibus. Eandem jurisdictionem Episcopis vindicantur posteriores canones, quibus libertas data est prædictis miserabilibus personis declinandis Iudicibus, & personis miserabilibus secularibus, vetitumque secularibus Iudicibus, ne illas coram se sistere cogent. Quare Innocentius III. in cap. Super quibusdam, de verb. signific. Comiti Tolosano rescriptit, ut, si quid litium ipsi esset adversus viduas, orphanos, & misellos quosvis, coram Iudice Ecclesiastico, ad quem illi provocassent, stare deberet: *Item viduis, (sive) pupillis, orphanis, & personis miserabilibus tenentis in iudicio Ecclesiastico respondere.* Tanta præterea fuit hujus rei apud majores nostros persuasio, ut quædam Regina Angliæ hoc solum nomine, quod vidua esset, si-bi fas esse putaverit, in causa feudali declinare iudicium Domini directi feudi, & ad Papam provocare; uti habetur in cap. Ex par-

DE SYNODO
te, de for. compet. ubi Honorius III. totam enarrans hujus rei gesta seriem, inquit: *Fuit ex parte ipsius Regina responsum, quod vidua spoliata, terrequisito feudi Domino, spoliatorum, seu detentorem rei, coram Ecclesiastico Judice poterat convenire, cuius interest viduas defensare.*

XI. Hæc simul collecta, & adnotata Episcoporum oculis subjicimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, & doleant gravia vulnera suæ antiquæ jurisdictioni inflicta; siquidem seculares potestates, ait Guillelmus Durandus junior *de modo General. Concil. celebrand. tit. 70. part. 2. quasi per quamdam alluvionem, frustatim ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum contedit; ita & per ipsos jurisdictioni Ecclesiastica frustatim quodammodo devoratur, quidquid ad Ecclesiasticam jurisdictionem, potissimum quoad temporalia pertinet, sibi competere putantes. Et pauci sunt casus ad Ecclesiam pertinentes, in quibus directè, vel indirectè, per eos Ecclesiastica jurisdictioni non turbetur in diversis mundi partibus; nec jam constituta remedia proficere possunt, sicuti experimentia docet.* Hisce Judicium secularium ausibus ab initio obstiterunt Pontifices maximi, & sanctissimi Ecclesiarum Antistites; sed, cum illos à proposito dimovere nequivissent, ad evitanda majora mala, insolescentes in dies contra Ecclesiasticam jurisdictionem consuetudines dissimularunt, & tolerarunt; & quandoque summi Pontifices consultis duxere, id ipsum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jam pridem sibi usurperant.

XII. Jam verò, cum desperandum jam sit, ut potestas secularis intacta constitutos sibi ab antiquo limitibus contineri patiatur, imprudenter age-

DIOECESANA

ret Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim Jure communi attributam recuperare tentaret; rem siquidem impossibilem aggrederetur, & sine ulla Ecclesie utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare suo muneri satis abundè facturum se credat, si ad hæc tria animum diligenter intendat. Primo, ne Princeps secularis sibi unquam arroget jus sacrorum; hoc est, ne in ullo rerum eventu se immisceat in causis primi generis, merè scilicet spiritualibus, & Ecclesiasticis. Secundo, ne Judex laicos eam quoque partem Ecclesiasticæ jurisdictionis invadat, quæ hactenus perseverat intacta; nisi enim Episcopus ejus vindicæ statim se præbeat, hanc pariter detentam amittet. Quia tamen pleurumque privati Judices, supremi Principis auctoritate suffulti sunt, etiam in hoc negotio summa prudentis, circumspectione, & dexteritate opus est; atque in primis, priusquam Episcopus consueta exera censurarum arma, debet accurate perpendere, quod monet Augustinus *lib. 5. contra epistolam Parmeniani num. 13. tom. 9. Oper. col. 64.* hæc, quæ ad rem optimè quadrat, scribens: «Cum quisque fratrum, id est Christianorum, intus in Ecclesie societate constitutorum in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est; atque nihil eum ex dilectione, de qua ipsi valibi præcipit, dicens, ut inimicum non eum existimetis, sed corripite sicut fratrem... Quando ita colpisque crimen notum est, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos proceres, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas disciplinæ.

Ter-

LIBER IX. CAPUT IX.

XIII. Tertio denique, ubi aut privilegio, aut legitima consuetudine, fori Ecclesiastici limites ultra Juris communis sanctiones ampliati sunt, quod cæterò quinquam raro contingere scimus, curabit Episcopus, ne sua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus exemplo. Jure communi sancitum est, ut actor sequatur forum rei, ac perinde Clericus conveniens laicum in causa merè civili, & profana, illum convenire debeat coram Judice seculari, per textum in *cap. Si Clericus laicum, de for. competenti.* Attamen alicubi usus inolevit, ut Clericus, etiam in prædictis causis, laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico. Ejusmodi consuetudo viget in nostra Diocesi Bononiensi, quam approbavit, & servari præcipit Gregorius XV. cujus Apostolicas litteras nos retulimus in *nostra Inst. 40. in fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, & manifestè comprobatur ex Synodis tam Provincialibus, quam Diocesanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit Cosmas de Pazzis Episcopus anno 1508. *ad tit. de foro competenti;* ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito sub Julio Cardinali Mediceo, tunc Archiepiscopo Florentino, mox ad Romanum Pontificatum, assumpto nomine Clementis VII. evecto, in rubrica *de rotulo Judicum delegatorum;* item ex alio Provinciali Concilio ab Archiepiscopo Altovito celebrato anno 1563. rubrica 15. *de foro competenti;* & ex Diocæsana Synodo, coacta anno 1666. ab Archiepiscopo Nerlio S. R. E. Cardinali; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiscopo de Gherardesca, & recentius, ea, quam bon. mem. Archiepiscopus Martellius habuit anno 1732. Ubi ergo hæc, aut similis consuetudo invaluit, ea utique

Tom. I.

erit sarta tecta custodienda; neque conquiri poterunt laici, quod Episcopus hoc secularis jurisdictionis minimum frustulum, consuetudine acquisitum, sibi vindicet; cum ipsi, sicuti à Guillelmo Durando supra auditimus, sola consuetudine, quæ ab initio dici potuit abusus & corruptela, se-rè integram devoraverint jurisdictionem Ecclesiasticam.

CAPUT X.

Leges civiles cum moderatione & delectu in Synodo allegandæ.

Videtur etiam abstinendum à mentione legum secularium, præsertim si affines sint illis, quæ à Sede Apostolica improbatæ fuerunt; verba sunt Paganini in *cit. cap. Sicut olim, n. 86.* Ad quorum recitum intelligentiam, meminisse oportet, ex legibus civilibus aliquas esse Jure Canonico expressè approbatas, aliquas expressè correctas; atque abrogatas; aliquas verò neque approbatas, neque improbatas, sed silentio prætermittas. Leges primi generis, & possunt, & quandoque debent in Synodalibus Constitutionibus allegari; à legibus secundi generis commemorandis est abstinendum; legum tertii generis mentionem fieri, peritule aliquando, & laudabile. Quæ omnia congruis exemplis exornabimus.

II. Atque, ut à primis initium ducamus, aliquas ex illis delibitissimas matrimonium respicientes. Olim, juxta Ecclesie Romanæ disciplinam, matrimonia minime dissolvebantur ex capite impotentia: Respondimus, quod de ejusmodi ex presum Canonem non habemus; ait Pontifex Lucius III. in *c. 2. de frigidis, & maleficiatis*, prout jacet in secunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum, quæ tamen

Ff

men